

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jevhenija Vachničenko

Medializace nových náboženských hnutí v České republice na příkladu Imanuelitů

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Jevhenija Vachničenko**

Vedoucí práce: **PhDr. Otakar Šoltys, CSc.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

VACHNIČENKO, Jevhenija. *Medializace nových náboženských hnutí v České republice na příkladu Imanuelitů*. Praha, 2017. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Abstrakt

Cílem mé práce je charakterizovat hnutí Imanuelitů na základě reflexe hnutí v českých celostátních denících. V teoretické části se věnuji pojmům nová náboženská hnutí a sekty. Dále hnutí Grálu, na které hnutí Imanuelitů navazuje, jeho historii a vývoji v dějinách. V následující kapitole popisují historii Imanuelitů, při čemž se zaměřuji za zakladatele hnutí Jana Dvorského a vývoj hnutí v 90. letech. V části analytické se zabývám samotným srovnáním médií seriózních a bulvárních a jejich zachycení hnutí v rozmezí od roku 1993 do roku 2017.

Abstract

The aim of my bachelor thesis is to characterise the Imanuelites movement based on the reflections of the movement in Czech national daily newspaper. The theoretical part focuses on the terms new religious movements and sects. Furthermore, it explores the Grail Movement, which the Imanuelites movement follows, its past and evolution throughout history. In the next chapter, the Imanuelites' history is presented, special attention is given to the movement's founder Jan Dvorský and its development in the 90s. The final part is devoted to the comparison of quality media and tabloids and the ways how each captured the Imanuelites movement in the years 1993 - 2017.

Klíčová slova

Nová náboženská hnutí, sekty, Parsifal Imanuel, Imanuelité, Hnutí Grálu, seriózní média, bulvární média, Právo, Lidové noviny, Mladá fronta DNES, Blesk, Aha!.

Keywords

New religious movements, sects, Parsifal Imanuel, Imanuelites Grail Movement, quality press, tabloids, Právo, Lidové noviny, Mladá fronta DNES, Blesk, Aha!.

Rozsah práce: 57 823 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. 5. 2017

Jevhenija Vachničenko

Obsah

Úvod.....	1
1. Nová náboženská hnutí a sekty.....	2
1.1 Nová náboženská hnutí.....	2
1.2 Sekty.....	2
1.3 Vznik nových náboženských hnutí.....	3
1.4 Hlavní znaky nových náboženských hnutí.....	4
1.5 Nová náboženská hnutí v českém prostředí.....	5
1.6 Legislativní úprava nových náboženských hnutí na území ČR.....	6
2. Hnutí Grálu.....	8
2.1 Zakladatel.....	8
2.2 Historie Hnutí Grálu.....	9
2.3 Hnutí Grálu v České republice.....	10
3. Imanuelité.....	10
3.1 Zakladatel.....	11
3.2 Historie hnutí Imanuelitů.....	11
3.3 Hnutí Imanuelitů a veřejnost.....	14
4. Mediace.....	14
4.1 Mediální diskurz.....	15
4.1.1 Současný mediální diskurz.....	15
4.2 Média a stereotypy.....	16
4.3 Seriózní média.....	16
4.3.1 Seriózní deníky použité pro analýzu.....	17
4.4 Bulvární média.....	18
4.4.1 Bulvární deníky použité pro analýzu.....	18
5. Analýza.....	19
5.1 Seriózní deníky Mladá fronta DNES, Právo a Lidové noviny.....	19
5.2 Bulvární deníky Blesk a Aha!.....	22
5.3 Vyhodnocení analýzy.....	24
Závěr.....	26
Seznam použité literatury.....	27
Prameny.....	27
Bibliografie.....	27
Internetové odkazy.....	29

Úvod

V polovině 90. let vzniklo v Čechách ojedinělé náboženské hnutí Imanuelitů vedené Janem Dvorským, který si nechával říkat Parsifal Imanuel. Jeho hnutí vycházelo z učení hnutí Grálu, a byť ovlivnilo pouze hrstku lidí v jeho okolí, dokázalo se dostat i do českých médií. Zájem médií a veřejnosti spojený s českým hnutím se zvedl hlavně po událostech, ke kterým došlo v Texasu ve spojení s hnutím Davidiánů¹, kde média sehrála klíčovou roli v procesu vyšetřování. Na konci 70. let zasáhl společnost jiný případ spojený s novým náboženským hnutím. V roce 1978 došlo ve městě Jonestown k masové sebevraždě následovníků hnutí Chrám lidu. K takto drastickým událostem v českém prostředí nedošlo, i přesto hnutí Imanuelitů přitáhlo pozornost médií. Ve své práci se věnuji reflexi hnutí Imanuelitů českými médii. Zaměřuji se hlavně na média tištěná a to od období vzniku hnutí a prvních zpráv o něm až po současnost. V části teoretické se zabývám vznikem hnutí, jeho historií a životem hlavního představitele hnutí Jana Dvorského. Dále rozebírám, jak média přispívají ke stereotypizaci nových náboženských hnutí a jak se zachází s pojmem sekta.

¹ Davidiáni byli novým náboženským hnutím, které vycházelo z učení Adventistů sedmého dne. Jeho vznik sahá až do 30. let 20. století, kdy se v texaském městě Waco usadila první skupina vyznavačů. Hlavním vůdcem hnutí byl Vernon Howell alias David Koresh, který předpověděl konec světa a zároveň se prohlásil za mesiáše. V roce 1993 došlo k obléhání osídlení Davidiánů FBI a ATF. Zároveň se zvedla obrovská vlna zájmu médií. Po 51 dnech obléhání došlo k tragickým událostem, při kterých zahynul „mesiáš“ David Koresh a s ním dalších 80 členů hnutí spolu se 4 agenty ATF (Vojtíšek 2007, 15).

1. Nová náboženská hnutí a sekty

1.1 Nová náboženská hnutí

Definování nových náboženských hnutí (NNH) není zcela jednoznačné. Pojem NNH byl zaveden z důvodu, aby se zabránilo jeho záměně za pojmy kult nebo sekta. Slovní spojení „nová náboženská hnutí“ nahradilo pejorativně využívaný pojem „sekta“. Takto zavedený pojem je však vnímán jako dehonestující pro vymezenou skupinu. Avšak i v tomto případě není termín zcela jasný. Nastávají otázky, jak dlouho je nové náboženské hnutí stále novým.

Pokud se zde zabýváme hnutím Imanuelitů, které zaniklo na konci 90. let 20. století, jedná se stále o nové náboženské hnutí? Obdobný případ nastává u jednoho z nejrychleji se rozrůstajících hnutí na světě - Mormonů, které je označováno za NNH i přesto, že existence tohoto hnutí sahá do první poloviny 19. století (Tingle in Enroth 1994, 100). Právě novost je u NNH zcela relativní a musíme se jí snažit porozumět ve vztahu ke společnosti, do které hnutí přichází (Vojtíšek 2007, 13). Novostí u NNH vyjadřujeme nejen nově vzniklou komunitu, ale i novodobé myšlenky a způsob nahlížení na náboženskou realitu (Tůma 2011, 20).

Pojem NNH se v sociologické literatuře objevuje v 70. letech pro označení často kontroverzních náboženských skupin, které v této době vznikají. Jednalo se hlavně o skupiny, které byly vystaveny pozornosti médií a veřejnosti. Můžeme se zmínit o hnutí Haré Kršna, Boží děti nebo Scientologie (Lužný 1997, 21). Jiným možným pojmem pro označení okrajových náboženských skupin jsou alternativní náboženská hnutí.

1.2 Sekty

Původní význam výrazu sekta vychází z latinského *secare* = řezat, sekat, a tudíž nese význam oddělené skupiny od většího hnutí (Vojtíšek 1998, 19). Slovník spisovné češtiny pak sektu definuje jako malou náboženskou skupinu, která se pro své odlišné učení odštěpila od církve, případně skupinu, která se kvůli svým dogmatickým názorům izolovala od většinové společnosti.² Sekta je také stěžejním pojmem v sociologii náboženství, kam ho přivedl Max

² [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z:

<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=sekta&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

Weber a postavil ho do protikladu s církevní společností a dále tuto problematiku rozvedl jeho žák Ernst Troelsch.

Po událostech v roce 1978 spojených s hromadnou sebevraždou hnutí Svatyně lidu pojem sekta dostal ještě více pejorativní charakter a je spojován s pojmy jako „vymývání mozku“, „manipulace“ atd. Pokud je tedy některé náboženské společenství přiřazeno k typu „sekta“, může tak být výrazně poškozeno a to hlavně v očích veřejnosti. V anglickém prostředí alternativně k pojmu sekta, vznikly pojmy jako „vznikající náboženství“ nebo „charismatická skupina“³, avšak nejhodnějším označením nejspíše zůstává sousloví „nové náboženské hnutí“⁴. Jak uvádí doc. Vojtíšek „je chybné si myslet, že jazyk je možné ovládnout a přimět ho, aby pracoval podle přání sociologů a religionistů. Slovo „sekta“ se ale každému pokusu o ovládnutí brání - prostě proto, že není pojmem deskriptivním“ (Vojtíšek 2004, 114).

Rozdíl mezi NNH a sektou je v tom, že zatímco „kvalitní náboženská společnost své následovníky vede dál k rozšíření obzorů, k přijímání podnětů z vnějšku, k promýšlení souvislostí, sebereflexi, k dospělé a odpovědné víře. Sekta má naopak zájem na tom, aby její členové zůstali "dětmi", a to jak ve smyslu duševní, tak duchovní zralosti, neboť dětská mentalita je pro ni z hlediska ovládnutí nejnepříhodnější.“⁵

1.3 Vznik nových náboženských hnutí

Existuje několik hlavních prvků, kterými lze vymezit nové náboženské hnutí. Jedním z nich je charismatický vůdce, který svou osobností a myšlenkou dokáže ovlivnit skupinu následovatelů. Nemusí však být vždy pravidlem, že ihned dojde ke vzniku nového náboženského hnutí. Tyto malé skupiny vznikají a zanikají rychleji a častěji než se utvoří hnutí. Vhodným prostředím pro vznik nových náboženských hnutí je společnost, kde je schopno fungovat několik náboženských skupin, které však nezastávají stejné ideje. Takového společnosti říkáme nábožensky pluralitní společnost. Pokud by ke vzniku náboženského hnutí došlo naopak v náboženské společnosti unitární, hnutí by nemělo možnost fungovat (Vojtíšek 2007, 13-15). Důležité také je si uvědomit, že i mezi nová náboženská hnutí či sekty řadíme

⁵ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *NÁBOŽENSTVÍ A SEKTY v České republice* [online]. In: . s. 1-33 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: http://charlijen.net/wp-content/uploads/N%C3%A1bo%C5%BEnstv%C3%AD_a_sekty_v_%C4%8CR.pdf

náboženství, která se vymykají hlavnímu proudu. Tudíž i například luteráni či metodisté a vlastně i celá křesťanská církev byla považována za sektu (Neff in Enroth 1994, 163). NNH tak vznikají konfrontací s etablovanými církvemi a náboženstvími.

Ke vzniku nových náboženských hnutí a všeobecnému zvýšení zájmu o implicitní náboženství možná přispívá nárůst religiozity mezi obyvateli západních společností, kteří nechtějí inklinovat k žádné formě centralizovaného náboženství nebo vůbec být s náboženstvím nějak spojováni. Snaží se zaměřit hlavně na svou religiozitu a vlastní „duševní“ rozvoj (Vojtíšek 1998, 5). K tradičním náboženským směrům řadíme církve křesťanské a dále židovské náboženské obce.

1.4 Hlavní znaky nových náboženských hnutí

Jedním ze znaků NNH je omezení svobodného myšlení následovníků, i když je příslušníkům jejich rozhodování předkládáno jako naprosto svobodné. Směr udává již výše zmíněná silná autorita, jejíž výroky jsou brány jako závazné a nezpochybnitelné pro celou skupinu. Těmto vůdcům jsou dokonce často přisuzovány božské a jiné nadpozemské atributy a schopnosti. Díky tomuto hieratickému systému a poslušnosti autoritě je následovníkům odebrána možnost rozhodování a tím i odpovědnost za nesprávná rozhodnutí. Dalším důležitým znakem je literatura, která podporuje koncentraci moci a tudíž je vydávána a šířena z jednoho zdroje. Tato literatura má následně být náhražkou a za televizi, rozhlas a jinou „vnější“ literaturu, aby nebyla nijak narušena legitimita výroků vůdce a jeho literatury. Omezování kontaktů s vnějším světem je odůvodňováno tím, že je to ztráta času nebo je dokonce podáváno jako nebezpečné jednání. Učení stojí na jednoduchém principu a to: zdánlivě logické a propracované myšlenky nesou jednoduché „pravdy“, které jsou schopny odpovědět na všechny otázky. Tyto odpovědi jsou schopny naplnit duchovní život člověka ve světě, který vyvolává pouze otázky. Díky své moci vůdce hnutí dodává svým následovatelům pocit výlučnosti a výjimečnosti ve společnosti. Takto nejsou následovníci přímo nuceni k poslušnosti, ale naopak s naprostou oddaností splní veškerá přání, která si vůdce přeje. Musíme ovšem také podotknout, že pokud by se u následovníka projevil odpor, byl by nucen skupinu opustit, což je téměř nesplnitelné, neboť u následujících vzniká jakási závislost na dosavadním způsobu života a často také na samotném vůdci (Vojtíšek 1998, 19).

Jednou z věcí, kterými se NNH liší od většinových náboženství je nábor věřících. Zatímco vstup do NNH je překvapivě jednoduchý, dokonce je potencionálním následovníkům

vstup nabízen v podobě letáčku či přímým oslovováním na ulici,⁶ u většinových náboženství tomu tak není. Při konvertování k židovství je nutnost zkoušek, stejně tak u křesťanství je zájemce nucen projít přijímacím obřadem, kde musí prokázat určité znalosti. Nábor stoupců NNH je prováděn ve třech fázích, během kterých u adepta dochází od okouzlení přes přesvědčení až k postupné závislosti. Tyto fáze se nazývají vábení, přesvědčování a fascinace (Abgrall 2000, 81-92).

1.5 Nová náboženská hnutí v českém prostředí

K rozvoji NNH v českém prostředí výrazně přispěly změny společnosti po roce 1989, kdy se díky uplatňování svobody náboženského vyznání naše společnost stala společností pluralitní (Lužný 1997, 12).

Dle výše uvedeného vymezení a popisu nových náboženských hnutí by se dalo říct, že v našem prostředí výše uvedenému odpovídá přes sto skupin, které působí na našem území. Například kromě hnutí Imanuelitů vzniklo hnutí tzv. „kontaktérů“ s vesmírnými lidmi, kteří byli vedeni Ivo A. Bendou (Vojtíšek 2007, 17). Všeobecně je těžké vytvořit úplný přehled všech náboženských hnutí na našem území, neboť musíme rozlišovat, a hlavně do přehledu zahrnout, jak náboženství explicitní, tak i implicitní, byť tyto skupiny samy sebe za náboženské nepovažují (Vojtíšek 1998, 5).

Je vcelku těžké kompletně popsat náboženskou situaci na našem území, neboť máme pouze omezené možnosti přístupu k informacím. Jedním z přístupů jsou registrované náboženské společnosti, jejichž seznam dnes čítá 38 záznamů. Jedná se o skupiny, které působí na veřejnosti a samy o sobě referují. Dalším dostupným zdrojem je pak sčítání lidu, ke kterému dochází v intervalu deseti let. Zde však nejde o přesné informace, spíše získáváme informace pro porovnání se skutečností. Získaná data nám například mohou umožnit sestavení typického profilu lidí, kteří se hlásí k určitým skupinám (Štampach in Hanuš 1999, 53).

⁶ Tento fenomén se vyskytuje například při náboru zájemců do Scientologické církve, kdy při prvním vyplnění dotazníků vychází zájemcům stejné výsledky v podobě toho, že člověk potřebuje navštívit scientologické centrum a tímto si pomoci ve svém duchovním a religiózním rozvoji. Jako počáteční lákadlo slouží zjednodušující filosofie, která se vyznačuje všeobecnými tématy jako lidská práva, osobní realizace nebo nabytí společenského úspěchu (Abgrall 2000, 167). Při náboru se také využívá psychické manipulace, kdy je adept vystaven dojmu, že právě nyní je ta nejvhodnější a hlavně jedinečná příležitost vstoupení do skupiny (Vojtíšek 1998, 21-22).

1.6 Legislativní úprava nových náboženských hnutí na území ČR

V dobách vlády komunistické strany byla náboženská svoboda značně omezena a to hlavně z důvodů finančních, neboť stát musel uznané skupiny a náboženská společenství finančně podporovat a díky této „podpoře“ následně mohl uznané skupiny kontrolovat (Vojtíšek 1998, 15). Komunistický režim některé církve nutil k oficiálnímu uznání nebo je potlačoval (Příbyl 2004, 112). Ihned po změně režimu, začátkem roku 199, dochází k uznání a povolení činnosti Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů (Vojtíšek 1998, 15).

Po roce 1989 přichází první průlomový zákon v otázce postavení nových náboženských hnutí ve společnosti. Jedná se o zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Tento zákon obsahoval v příloze 18 církví, které mohly působit na území Československa. Zároveň zákon vymezil pravidla a správní řízení, které mělo za úkol registraci církví a náboženských společností (Příbyl 2004, 74-75). Právě vymezení, kdy se již jedná o náboženskou společnost a kdy nikoliv, nebyla v předchozích zákonech zakotvena. V podstatě všechny skupiny, které nebyly součástí hlavních církví, byly nazývány sektami. V právnickém jazyce je však nutnost se tomuto výrazu, nesoucímu pejorativní konotace, vyhnout a je tudíž zaměněn za pojem náboženské společnosti (ibid.). O rok později je zákonem č. 161/1992 stanoven počet osob potřebný k zahájení registračního řízení, který vychází na deset tisíc zletilých osob. Po přijetí tohoto zákona mnohé společnosti přišly o možnost podpory státem a zaregistrovány byly jen dva subjekty a to: Náboženská společnost Svědkové Jehovovi a Luterská evangelická církev a. v. v České republice (Vojtíšek 1998, 16).

S podrobnějšími opatřeními přichází zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Zde dochází k uvolnění přístupu církví a náboženských společností k získání statutu právnické osoby, kdy k získání takového statutu stačí jen 300 zletilých osob, které se k církvi hlásí, namísto 10 tisíc občanů. Aby tento statut mohly získat, dochází k výraznější specifikaci podmínek jak tohoto docílit, jsou tudíž ustanoveny kromě kvantitativních, také podmínky kvalitativní.

I když je zákon normativně vymezen⁷ vůči možným nekalým praktikám, obtížnější situace nastává při aplikování těchto norem. V tomto případě vyvstávají otázky, jak se bude právně řešit destrukce členů společenství a zda a jak by se tato potenciální situace řešila u společností již registrovaných (Štampach in Příbyl 2004, 110). Registrace náboženských společností tudíž nijak nezaručuje jejich náboženskou kvalitu, zároveň to také neznamená, že společnosti neregistrované jsou automaticky nevhodné, ba dokonce nebezpečné (Nový 2007, 30).

⁷ Popis potenciálně nebezpečných praktik je vymezen v paragrafu 5 písm. c) kdy církev nebo náboženská společnost „omezuje osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám. (Příbyl 2004, 110).“

2. Hnutí Grálu

Aby bylo možné dostatečně porozumět hnutí Imanuelitů, musíme se nejdříve zmínit o Hnutí Grálu, na kterém Jan Dvorský postavil své hnutí. Hnutí Grálu řadíme do hnutí, která vycházejí z okultismu. Jedná se o náboženský proud, který navazuje na esoterické nauky a snaží se o jejich rozvoj. Okultisté vycházejí z představ jakési jednotné starodávné moudrosti, proto studují náboženství starých kultur. Dále se snaží navázat na gnózi nebo alchymii (Lužný 1997, 78). Samotné Hnutí Grálu navazuje na tradici západní esoteriky a přesněji na středověkou legendu o svatém Grálu. Legenda je součástí romantického eposu bretonského cyklu o králi Artušovi. Dle této pověsti je Grál v podobě posvátné mísy z obrovského smaragdu, který archanděl Michael vyrazil z Luciferovy koruny, uschován na hradě Monisalvage. Jedná o nádobu, do níž při poslední večeři Ježíš Kristus lámal chléb a následně do ní byla nalita krev z jeho boku po probodnutí vojínem Longinem. (Vojtíšek 2003, 3-4). Nádoba je chráněna rytíři, kteří díky silám Grálu mají pomáhat lidem v neštěstí. Jedním z těchto rytířů je Parsifal⁸, který se dostane na hrad sv. Grálu a po odpykání trestu za svůj krutý čin se stane pánem sv. Grálu (Lužný 1997, 98).

2.1 Zakladatel

Novodobé Hnutí Grálu bylo založeno Oskarem Ernstem Bernhardtem (1875-1941), který však po většinu svého života vystupoval pod jménem Abd-ru-shin. Tento pseudonym měl dle Bernhardta vycházet z persko-arabských jazyků a nést význam „syn Světla“ (Schulze, 9). Abd-ru-shin upustil od myšlenky Grálu jakožto nádoby a rozvinul učení o hierarchickém strukturování světa, kde nejvyšší je sám Bůh, níže je úroveň „Božské bytostné“ a dále jemnohmotné a hrubohmotné úrovně. Bernhardtova představa o Grálu je v podobě hradu, který stojí na nejvyšším místě v jemnohmotné úrovni. A právě tento hrad v sobě skrývá prostor, v němž je umístěn svatý Grál (Lužný 1997, 78-79).

Oskar Ernst Bernhardt se narodil v Sasku do evangelicky věřící rodiny. Po studiích se usadil v Drážďanech, kde se oženil a začal pracovat jako obchodník. Od roku 1900 cestoval po

⁸ Středověkým eposem se také nechal inspirovat francouzský básník Chrestien de Troyes, který napsal Povídku o Grálu. Dílem byl následně inspirován Wolfram z Eschenbachu, jehož literární zpracování bylo námětem pro Wágnerovu operu Parsifal (Vojtíšek 2003, 4).

celém světě. Navštívil Orient, New York nebo Londýn a během svých cest získával inspiraci pro psaní románů a cestopisů. V roce 1914 byl Bernhardt zadržen a přemístěn na ostrov Man, kde zažil duchovní probuzení. O pět let později se směl navrátit zpět do Německa, kde atmosféra přála rozvoji okultismu, jelikož panovala poválečná nedůvěra k tradičním církvím. Takové podmínky se staly ideálními pro rozvoj Bernhardtova učení (Vojtíšek 2006, 62).

2.2 Historie Hnutí Grálu

Na Velký pátek v roce 1923 oficiálně započala Abd-ru-schinova duchovní činnost. Po návratu zakládá nakladatelství a začíná vydávat časopis Listy Grálu. Po rozvodu s první ženou se Bernhardt oženil s Marií Kaufferovou, která spolu s dětmi z prvního manželství měla rozhodující úlohu pro rozvoj hnutí. Dům, ve kterém rodina bydlela, se stal „Domem Grálu“, kde Marie prováděla léčení a Oskar přednášel. Díky pseudonymu byla Bernhardtova pravá identita čtenářům utajena. Z čísel, která spolu s dalšími sedmi přednáškami vyšla v letech 1923-1926 společně vytvořily první vydání *Ve světle pravdy*. V roce 1927 Bernhardt nahradil časopis Listy Grálu novým listem *Der Ruf (Volání)*, který vycházel po dobu tří let. V roce 1928 se Oskar se svou rodinou a několika desítkami následovníků přestěhoval do tyrolského Vomperbergu, kde se z Bernhardta stává opravdový duchovní vůdce. Do této doby Bernhardt komunikoval se svými přívrženci pouze prostřednictvím časopisů, avšak po založení osady přednáší osobně a dostává se s lidmi do bližšího kontaktu. V roce 1929 je dovršen duchovní vývoj Bernhardta a Abd-ru-shin se stává Imanuelem, Synem člověka. Od této chvíle se Bernhardt věnuje vydání svého nejslavnějšího díla *Ve světle pravdy*, které ve své konečné podobě má 720 stran a obsahuje 91 přednášek.

V následujících letech Abd-ru-shin pokračuje ve své vydavatelské činnosti a to až do roku 1936, kdy na Bernhardta byla rakouskými úřady uvalena vazba z důvodu devizového přečinu vůči Německu (Vojtíšek 2003, 16-22). V těchto letech dochází k největší krizi hnutí, neboť je uzavřeno hlavní nakladatelství, velký počet následovníků hnutí opouští a to se tak dostává pod palbu kritiky. K této situaci došlo také z důvodu očekávání nastolení tisícileté říše, která měla dle předpovědi Bernhardta přijít v roce 1934. O dva roky později je Bernhardt opět zatčen a i když byl po šesti měsících propuštěn, po zbytek svého života byl sledován německou tajnou policií. Od roku 1938 bylo hnutí postihnuto politickým zákazem a tak se Bernhardt s rodinou přestěhoval do Kipsdorfu v Krušných horách, kde v roce 1941 zemřel.

Hnutí se po smrti Bernhardta téměř rozpadlo. K obnově dochází po válce, kdy se v roce 1945 Marie Kaufferova spolu s dětmi vrací na Vomperberg a obnovuje náboženský život (Vojtíšek 2009, 228). Dochází k novému čtyřsvazkovému vydání *Ve světle Pravdy, Poselství Grálu*. Tento spis je přeložen do více než 15 jazyků a rozšířen po celém světě. Od 50. let je Hnutí Grálu považováno za denominalizovanou⁹ skupinu ve společnosti (Lužný 1997, 79).

2.3 Hnutí Grálu v České republice

První společnost Hnutí Grálu u nás vznikla v roce 1932 pod názvem Přírodní filozofický kruh sv. Grálu (Vojtíšek 2004, 182-183). Dodnes je hnutí v České republice aktivní. Pořádají přednášky a semináře po celé republice.

Dnes je kniha *Ve světle Pravdy* dle oficiálních stránek přeložena do 18 jazyků a je dostupná v „přibližně 90 zemích světa“¹⁰. V České republice vydává a šíří Poselství Grálu a navazující literaturu nakladatelství Integrál Brno. To vzniklo v roce 1992 a své sídlo má v Brně.

Dodnes jsou však nejasnosti ohledně propagace hnutí na veřejnosti. Na jednu stranu se společenství prezentuje jako „volné společenství s minimální organizační strukturou“ (Vojtíšek 2004, 183), avšak hnutí ve skutečnosti působí jako náboženská organizace „a to dokonce pravděpodobně v ještě pevnější struktuře, než je mezi náboženskými společnostmi obvyklé“ (ibid.).

3. Imanuelité

České hnutí, jehož název je odvozen od duchovního jména Parsifal Imanuel, bylo výrazným uskupením v dějinách NNH. V následujících částech se budeme věnovat zakladateli hnutí Janu Dietrichovi Dvorskému, následně historii hnutí a tomu, jaké dopady způsobil rozpad hnutí.

⁹ Denominalizace je proces, během kterého dochází ke snižování napětí mezi většinovou společností a NNH. Tímto se hnutí mění z pronásledovaného NNH na hnutí respektované společností (Vojtíšek 2002, 50-65).

¹⁰ [online]. [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://poselstvigralu.cz/nadace-poselstvi-gralu/>

3.1 Zakladatel

Jan Dietrich Dvorský se narodil v Liberci do umělecké rodiny v roce 1965. Vychovávala jej a sestru pouze matka s pomocí jeho děda spisovatele Františka Dlouhána Dulánka (Parsifal 1991, 17). Poté, co vystřídal několik zaměstnání, začal studovat scenáristiku a dramaturgii na Pražské FAMU. V této době prožil bouřlivá léta svého života spojená s promiskuitou a alkoholismem aneb jak popisuje v Životopisném úvodu v díle Syn člověka: „smysl života jsem viděl v hektičnosti a snaze poznat osobně všechno. Občas končil v rukou lékařů či policajtů. Smysl života však stále nenalézal (...) opíjel jsem se do němoty, polykal jsem prášky“ (Parsifal 1991, 9). Se stavy depresí a snahou naleznout smysl života se potýkala i Dvorského partnerka Lucie Dvorská, se kterou se za studií seznamuje a následně s ní má dceru Julii.¹¹ Z důvodu nespokojenosti s komunistickým režimem a celkovou životní situací emigrují Dvorský s partnerkou do Německa. V této době Dvorský píše román Zákony křiklounství a řvounství, který se snažil vydat přes Josefa Škvoreckého, nacházejícího se v Kanadě. Ten jej však nevydává. V období revoluce v roce 1989 se Dvorský rozchází s Lucií a vrací se do Prahy, zatímco jeho partnerka se stěhuje do Austrálie, i když dle slov Dvorského: „v hloubi duše cítili, že se brzy opět shledají. (Parsifal 1991, 25).“

3.2 Historie hnutí Imanuelitů

V průběhu života se Dvorský snažil být „zatvrzelým ateistou“ nebo „jako všichni mladí intelektuálové koketoval s buddhismem“ (Parsifal 1991, 13). V letech 1989 - 1990 se však Dvorský seznamuje s dílem Oskara Bernhardta a zcela mu propadá. A nezávisle na něm se s knihou *Ve světle pravdy. Poselství Grálu* seznámila i Lucie Dvorská (Vojtíšek 2009, 227). Tuto shodu náhod, stejně jako například oplodnění Lucie nebo jejich shodu příjmení vnímá Dvorský jako jakýsi zázrak, ale rozhodně ne náhodu. Po přečtení knihy si začal uvědomovat „jak strašně až do nynějška od nejtěplejších dětských let žil - v jakém pokrytectví, lži, povrchnosti, zlosti, samotě a nedůslednosti“ (Parsifal 1991, 26). V roce 1991 si Dvorský uvědomil a „jasně pochopil“, že je Synem Člověka a Lucií nazval „První Ženou, družkou Syna Člověka¹²“ (ibid.).

¹¹ Shoda jmen je jen náhodná.

¹² „Syn člověka“ je jeden z titulů Ježíše Krista, která najdeme v Novém zákoně, přesněji v evangeliích (Mk 2,10) nebo (Mk 10,45). [online]. In: . 2011, s. 2 [cit. 2017-05-01]

<http://revue.theofil.cz/krestanske-pojmy-detail.php?clanek=1636>

Dvorský se následně stěhuje do Německa za svou dcerou Julií a vrací se k Lucii Dvorské, kterou i přesto, že „bil, urážel a vymýšlel kličky, jen aby ji přistihl při nějakém zlém výpadu (...), si uvědomuje, že Lucie v sobě NEMÁ¹³ nejmenší zrnko zloby (Parsifal 1991, 27)“. Dvorský považuje Lucii za „jedinou nepřevráceneckou ženu, jejíž původ je třeba hledat ve 4. praduchovní úrovni na ostrově labutích panen (...) je Královnou a pro vás První Ženou. (ibid.)“. Zde se odkazuje na poslední kapitoly Poselství Grálu od Oskara Benhardta. V Německu se Dvorský snaží pro sebe a svou rodinu sehnat povolení, aby se mohli vystěhovat na Nový Zéland.

Po neúspěšném pokusu získat povolení k pobytu na Novém Zélandu se Dvorský s celou rodinou vrací z Německa zpět do Prahy. Po návratu Dvorský dopodrobna nastudovává Abd-ru-shinovo dílo. Učinil tak objev převrácenectví, kdy „dnešní muži inkarnují výhradně ženské duše a ženy výhradně mužské duše“ a Benhardta chápe jako učitele a zvěstovatele Syna Člověka, kterého však nelze ztotožnit s Ježíšem. Nabývá přesvědčení, že díky učení Bernhardta dokáže zodpovědět na každou otázku¹⁴. Právě převrácenectvím odůvodňuje veškeré dění kolem sebe a zodpovídá si jím otázky¹⁵. Na popud těchto znalostí vydává Dvorský knihu Svět bez mužů a žen¹⁶, kde své chápání tohoto pojmu rozvíjí. V průběhu studování Poselství Grálu dochází Jan Dvorský k závěru, že je Synem Člověka, a to například na základě místa narození, neboť se musel narodit někde poblíž místa úmrtí Abd-ru-shina. Dvorský tento koncept aplikuje na sebe tím, že se narodil v Liberci, poblíž místa úmrtí Bernhardta, který zemřel v Krušných horách. V prvních třech měsících roku 1991 si Dvorský zcela jasně uvědomil, že je Synem Člověka - jakousi duchovní bytostí Parsifala Imanuela, jež sestoupila z tzv. praduchovní úrovně do úrovně hrubohmotné (myšleno tohoto světa), aby provedl soud nad lidstvem a nastolil Tisíciletou říši (Vojtíšek 2009, 52-55). Předpokládá, že svým počínáním v této nové podobě zachrání svět a zbaví jej veškerého zla. Dvorský o svém převrácenectví informoval české vedení Hnutí Grálu, které jej však odmítlo (Vojtíšek 2002, 229).

¹³ Jedná se o přímou citaci, kdy slovo je rovněž uvedeno kapitálkami.

¹⁴ viz. kapitola 2.2 Hlavní znaky NNH

¹⁵ „Vědění o převrácenectví je s to způsobit, že se už nebudou rodit dementní děti, že se důsledně vyřeší ekologické problémy, zdravotnické problémy, pedagogické problémy, problémy s kriminalitou, potratovostí, sebevraždami (i dětskými), prostě se vším zlým, co se dosud i největším lidským mozkům zdá být věčné, nyní pouze jaksi příliš rozbujelé.(Parsifal 1991, 29)“

¹⁶ „Objev o převrácenectví zveřejnil Jan Dvorský poprvé v krátkém po jednání Svět bez mužů a žen. Je datováno lednem 1991, tedy do doby, kdy si uvědomil své poslání Syna Člověka.(Vojtíšek 2009, 53)“

O dva roky později v dubnu roku 1993 vydává Dvorský pod pseudonymem Parsifal Imanuel knihu Syn člověka. Mesiášovo živé Slovo k všenápravě lidstva, ve které tvrdí, že text dokáže odpovědět na veškeré otázky. Na konci vydání autor uvedl svou adresu ve Velkých Popovicích, kde žil s Lucií a jejich třemi dcerami. Na adresu se začali ozývat čtenáři, kteří ses spolu s Parsifalem rozhodli jít za Pravdou (Vojtíšek 2002, 230). Kolem Parsifala Imanuela začínají shromažďovat jeho následovníci a utváří se skupina „pomocníků Syna Člověka“ na základě četby hlavního díla vydaného Dvorským. Od září 1993 do května 1994 žila rodina Dvorských v Chaloupkách na Hořovicku, kde ji navštěvují léčitelé¹⁷ a lidé dychtící po duchovních zážitcích (Vojtíšek 1998, 52). Dvorský si mezi zájemci vybíral ty, kteří jsou dostatečně duchovně vyspělí, aby se připojili ke společenství a mohli se spolu s Parsifalem připravovat na odchod do Tisícileté říše. Duchovní vyspělost byla rozpoznávána dle fialové barvy aury, která se měla rozprostírat kolem zájemce. Po přečtení knihy, která obsahovala výzvy k opuštění všeho starého,¹⁸ se zájemci o vstup do hnutí vzdávali všech svých prostředků. Odpoutávali se od svých rodin, pálili věci, které je poutaly k minulosti, a všechny prostředky přinášeli Dvorskému.

Činnost Dvorského byla zaměřena na vytvoření Tisícileté říše, která se měla vybudovat v Itálii a to díky prostředkům členů společenství. V létě roku 1994 došlo k zásahu policie, po kterém jedna z členek hnutí byla převezena na psychiatrickou léčebnu v Dobřanech. Právě v tomto období se o Imanuelity začala zajímat média. Po zásahu policie došlo k protestům členů hnutí na Pražském hradě spojeným s protestní hladovkou. Dvorský se v této době nachází v Itálii, kde se připravuje na nástup Tisícileté říše. Po návratu v listopadu 1994 se hnutí zmenšilo pouze na tři členy – Dvorského, Lucií Dvorskou a dalšího následovníka.

Hnutí zaniklo v roce 1995 a po Dvorském bylo vyhlášeno pátrání. Dvorský byl předvolán k výslechu pro podezření z trestného činu ohrožování mravní výchovy mládeže a hnutí bylo uvrženo do ilegality (Vojtíšek 2009, 234 - 238). I přes rozpadnutí hnutí stále existují sponzoři, kteří Dvorského podporují.

Ve druhé části své práce se následně věnuji vývoji hnutí Imanuelitů až do dnešní doby ilustrací z celostátních deníků.

¹⁷ Zvláště pro léčitele byla kniha Syn člověka velice atraktivní (Vojtíšek 2002, 230).

¹⁸ „**Musíte** opustit vše staré, nehmotné i hmotné, ale **nic** nesmíte přenechat špatnému světu zadarmo – tím byste jen **posílili** Temno! (Parsifal 1991, 939).“ (Zvýraznění textu v originále)

3.3 Hnutí Imanuelitů a veřejnost

Největší odpor veřejnosti vyvolaly okolnosti, které doprovázely vyloučení příslušníků z hnutí. Dvorský dokonce v rozhovoru pro Tachovský deník popsal proces eliminace: „Zjistíme, že něco skřípe nebo neklape, a se svou ženou se poradím. Potom se třeba poradím s jasnovidcem. Pak si s dotyčným člověkem promluvíme, řekneme mu, že má ty a ty chyby a aby s nimi něco udělal. Potom se mu buď podaří chyby odstranit, nebo ne. Zůstávají ti, kteří je dokázali překonat radostně. Kdo chyby nedokáže překonat, musí odejít. (Tachovský deník, listopad 1994).¹⁹“ Proces eliminace byl doprovázen vyvoláváním silných pocitů viny za to, že dotyčný vyloučený zradil mesiáše nebo výhrůžkami o utrpení před smrtí. Dvorský tak doporučoval vyhledat smrt dobrovolně, neboť jediné brzká smrt by umožnila naději na převtělení a tím i vstup do Tisícileté říše.

Někteří z vyloučených tak opravdu šli vyhledat smrt. V komunitě Dvorského se věřilo, že postupná smrt vyhladověním by mohla přivodit příznivé nové zrození. Je nutno podotknout, že nejsou přímé záznamy o spáchání sebevraždy nebo pokusu o ni. O těchto přesvědčeních víme z rozhovorů s bývalými stoupenci.

4. Mediace

Většinu informací v dnešním světě získáváme zprostředkovaně - ať už přes sociální sítě nebo média. Mediace je právě tímto procesem, kdy mezi příjemce a samotnou událost vstupuje třetí subjekt, který určitou informaci zprostředkovává. Během procesu se informace potýkají s pohyby významu, který vzniká díky autorům předávajícím informace. Následně může docházet k vnímání těchto informací jakožto úplné pravdy, pokud se k nim ovšem nepostavíme kriticky. Důležitým aspektem je význam jazyka, který může nést určitou ideologickou pozici zprostředkovatele. Zde se zmíním o pozici lingvisty R. Fowlera, který tvrdí, že „jakýkoli aspekt jazykové struktury, ať již fonologický, syntaktický, lexikální, pragmatický nebo textový, nese ideologický význam. Jazyk není neutrální, ale naopak velmi tvořivý zprostředkovatel“ (Fowler 1986 in Sedláčková 2010, 24-25).

Je nutné si uvědomit, že dosáhnout objektivitu v médiích je nereálný cíl, ať už z důvodu omezeného počtu stran novin nebo času ve vysílání, že je nutné ty nejdůležitější zprávy vybrat.

¹⁹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Parsifal Imanuel: Podivínský Mesiáš. *Svět* [online]. 2009(9), 52-55 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: http://www.zvojtisek.cz/dokumenty/clanky/parsifal_imanuel.pdf

K tomuto výběru dochází vzhledem k cílové skupině, na kterou jsou média zaměřena, případně jakého charakteru média jsou. Novináři se snaží právě výběrem zpráv dosáhnout vyvážené a objektivní nabídky informací které předávají příjemcům, nebo spíše se jí co nejvíce přiblížit.

Mediální komunikace je ovládaná i z druhé strany samotnými příjemci. Pro samotná média je důležité vědět, pro jakou cílovou skupinu píše a zda čtenářům předkládaný obsah vyhovuje. Zde dochází k ekonomické stránce vztahu mezi oběma stranami, kdy médiím jde kromě šíření obsahu a „osvětu“ také o zisk, kdy se s médii zachází jako s produktem. Novinář se tak stává moderátorem vzájemného vztahu mezi čtenáři a samotným médiem (Burton 2001, 319).

A tímto dochází k mediální komunikaci. Média jsou mocným prostředníkem, který se podílí na utváření zavedených názorů, postojů v dané společnosti (Jirák 2003, 91).

4.1 Mediální diskurz

Ve druhé části bakalářské práce se zaměřuji na analýzu hnutí Imanuelitů v českých tištěných médiích, a to v období od prvních zpráv v roce 1993 a 1994 až do dnešní doby, kdy je hnutí zmiňováno ve spojení s kuřimskou kauzou a Hnutím Grálu nebo se objevuje v seriálech o sektách na online verzích periodik. Zde chci hlavně poukázat na to, jak se média podílí na utváření diskurzu ve vybraném prostředí a společenské oblasti. Zaměřuji se na srovnání médií bulvárních s médii seriózními a soustředím se na jazykové prostředky, které přispívají ke stereotypizaci NNH.

4.1.1 Současný mediální diskurz

Události v médiích se často konstruují dle výběrů jednotlivých faktů, která jsou následně interpretována z určitého úhlu pohledu. Při tomto výběru je nejdůležitějším faktorem vlastní prezentace informace, která příjemci umožní udělat si o ní představu. Stále častěji dochází k fenoménu, kdy media přizpůsobují popis události tak, aby vyhovoval jejich komunikační strategii (Schneiderova 2015, 90-91).

4.2 Média a stereotypy

Při reprezentaci skutečnosti, do které spadají i všechna sdělení médií platí, že mohou vyvozovat různé obecné soudy nebo představy. Tyto soudy, které hodnotí mediální výstupy, jsou ve vědomí stabilní a mohou se spojovat s pocitem obecné platnosti, a tímto pak vznikají stereotypy (Jiráček 2009, 299). Stereotyp je přesvědčení, kdy jsou s některou sociální kategorií nebo jiným sociálním prvkem asociovány atributy, které se však nejeví znaky definující kategorií. Tudíž jsou prvky přisuzovány nikoliv logicky, ale na základě zkušenosti (Hnilica 2010, 13-15). Hlavně v případech, kdy publikum nemá žádnou vlastní zkušenost s určitou skupinou, můžeme předpokládat, že dospěje k názoru dle toho, co si o skupině smýšlejí ostatní, tudíž za „ostatní“ můžeme považovat i média.

Musíme si však také uvědomit, že stereotypy a hlavně pak proces stereotypizace je nevyhnutelnou součástí utváření sociální konstrukce skutečnosti. Mohou například pomáhat při orientaci ve světě a přinášet některé typy poznání. Stereotypy nám napomáhají při třídění a klasifikaci skupin dle zjednodušujících a hlavně neověřitelných znaků. Dále odráží vztahy mezi jednotlivými skupinami ve společnosti. Média pak napomáhají udržení vzniklých stereotypů, pokud však nejsou podrobeny reflexi (Jiráček 2009, 299-301).

Sekty jsou například spojovány s pojmy jako vymývání mozku nebo ovládnutí mysli. Na základě těchto negativních konotací má většina lidí vcelku malou představu o NNH a to hlavně proto, že informace čerpají z médií (Cowan 2013, 12).

4.3 Seriózní média

Dle rozdílů obsahových preferencí je nutné noviny dělit na média seriózní a bulvární. Hlavními prvky médií seriózních je snaha o uchování objektivitu a neutrality, analytické práce a zasazení informací do kontextu. Tento typ médií se snaží o formování kritického veřejného mínění (Večera 2015, 196). V dnešní době ovšem dochází k „takzvané plíživé bulvarizaci“, neboť se takzvaná kvalitní média snaží dosáhnout stejného počtu příjemců jako je tomu u bulváru (Osvaldová 2016, 7).

4.3.1 Seriální deníky použité pro analýzu

4.3.2.1 Lidové noviny

Samizdatové LN poprvé vycházejí od roku 1987 pod vedením Jiřího Rumla. Náklad prvních výtisků se pohyboval okolo 300 kusů, ale díky rychlému šíření, opisování a kopírování se zvýšil až na 10 tisíc²⁰. Lidové noviny jsou však nejstarším česky vycházejícím deníkem, jehož historie sahá až do roku 1893, kdy byly založeny novinářem Adolfem Stránským. Legálně začínají LN vycházet od roku 1990. Dnes deník vychází ve vydavatelství Mafra a jeho šéfredaktorem je István Léko²¹.

4.3.2.2 Právo

V roce 1920 začal deník vycházet pod názvem Rudé právo: orgán Československé strany sociálně demokratické. Podnázev se v průběhu let měnil například na Orgán Ústředního výboru KSČ nebo Levicový list. Vydávání periodika bylo často přerušováno, ale od roku 1991, kdy deník vycházel ve společnosti Borgis pod názvem Rudé právo: nezávislé noviny, vychází bez přerušení. Po další změně názvu se deník od roku 1995 jmenuje Právo²².

4.3.2.3 Mladá fronta DNES

V 90. letech Mladá fronta prošla spontánní privatizací, jejíž součástí byla změna názvu na Mladou frontu DNES (Končelík 2010, 258). Deník vznikl již v roce 1945. Kromě deníku se vydavatelství Mladá fronta věnovala produkci knih a je tomu tak dodnes. Momentálně deník vychází s každodenní přílohou – časopisy Ona Dnes, Auto Dnes, Doma Dnes, Magazín DNES+TV, Rodina DNES, Víkend DNES a CITY LIFE²³.

²⁰ [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/historie-obrazem.aspx>

²¹ AUST, Ondřej. *Lidové noviny obměňují redakci, i webu* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/lidove-noviny-obmenuji-redakci-i-webu/>

²² http://aleph.nkp.cz/F/7RMND6VS11836EN54LAV9879F2XCV47HUCQNVB8I311S7SU8GX-64238?func=full-set-set&set_number=045666&set_entry=000010&format=999

²³ Historie společnosti. *Mafra.cz* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.mf.cz/o-spolecnosti/historie-spolecnosti/>

4.4 Bulvární média

Média bulvárního charakteru v tištěné podobě existují již po několik století. Bulvár přichází v první polovině 19. století s pouličním prodejem. V anglickém prostředí je označován pojmy „penny press“, „tabloids“ nebo „yellow press“, „Boulevard-Zeitung“ v prostředí německém a „presse a scandale“ ve francouzském. Mezi prvními bulvárními deníky vychází ve Velké Británii v roce 1832 Penny Magazine a o rok později The New York Sun v Severní Americe. K největšímu boomu dochází v poslední třetině 19. století, a to hlavně ve výše zmíněných státech (Osvaldová 2016, 9-10).

4.4.1 Bulvární deníky použité pro analýzu

Bulvární média se v Čechách po pauze v období 1948 - 1989 znovuobjevují v 90. letech. Historie bulváru v českém prostředí však sahá do dvacátých let minulého století, kdy vycházely deníky *Expres*, *Polední list* a další (Osvaldová 2016, 10). Po roce 1989 dochází k první transformaci médií. Tisk se postupně odpoutává od vlivu ÚV KSČ a jeho organizací. Vedení se ujímají samotní novináři a řada periodik prochází privatizací zdola a podíl v samotných médiích se stávají samotní zaměstnanci redakcí (Končelík 2010, 258). V letech 1990 – 1996 vychází deník *Extra*.

4.4.1.1 Deník Blesk

Švýcarské vydavatelství Ringier přineslo do Čech koncept deníku *Blick*. a dle jeho vzoru vytvořilo deník *Blesk*, který zde začíná vycházet od roku 1992. Vzhledem k zcela odlišnému podávání informací získal rychle na popularitě a postupně se tak rozrostl o regionální vydání a suplementy jako například *Blesk magazín*. V průběhu let se pak deník *Blesk* vypracoval na pozici nejčtenějšího deníku v České republice. Dnes patří pod dceřinnou společnost CZECH NEWS CENTER a. s.²⁴. *Blesk* svou formou určil budoucnost tištěných médií, která prošla komercializací mediálních obsahů a marketingových strategií (Končelík 2010, 260).

²⁴ CNC. *Cncenter.cz* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <https://www.cncenter.cz/clanek/1327/historie>

4.4.1.2 Deník Aha!

V roce 2007 koupilo vydavatelství Ringier konkurenční periodikum Aha!, a stává se tak třetím deníkem v portfoliu vydavatelství. Ke dnešnímu dni se jedná o druhý nejčtenější bulvární deník v České republice²⁵. Předchůdcem deníku Aha! byl týdeník Aha!, který započal svou činnost v roce 2004.

5. Analýza

Pro svůj výzkum jsme si zvolili články z tištěných médií a to dva tituly bulvárních médií a tři tituly médií seriózních. Zkoumané období jsme stanovili v rozmezí od první zprávy o Imanuelitech v roce 1993 až do dnešní doby. Z médií seriózních jsme vybrali deník Lidové noviny, regionální Deník a Rudé Právo. Z bulvárních periodik jsme zvolili deník Blesk a Aha!.

5.1 Seriózní deníky Mladá fronta DNES, Právo a Lidové noviny

První zprávy o hnutí Imanuelitů se objevují v roce 1994 po protestech u Pražského hradu. Lidové noviny se krátce zmiňují o události v článku s titulkem „Hladovka za propuštění přítelkyně“ (Lidové noviny, 20. 7. 1994, str. 12). Z vybraných médií se jednalo o jediná média, která se o hnutí zmiňují. V únoru roku 1995 se zprávou o obvinění Dvorského z trestného činu přichází Rudé Právo. V této době je Dvorský stíhán na svobodě. „Trestného činu se měl dopustit tím, že odmítá posílat do školy své nezletilé děti“. Hnutí Imanuelitů je popisováno jako „náboženská sekta podléhající přísným pravidlům dle Dvorského knihy Syn člověka“ (Rudé Právo, 17. 2. 1995, str. 3).

Na poslední straně Lidových novin v březnu 1996 byla otištěna zpráva s titulkem „Po Synu člověka se slehla zem“ doplněna o výpovědi sousedky žijící vedle domu v Hořovicích, kde hnutí Imanuelitů působilo. Článek také obsahuje citace Zdeňka Vojtíška k tématu Imanuelitů. Zajímavým faktem je, že na Dvorského místní nevzpomínali ve zlém, neboť členové skupiny byli zavřeni doma a sousedé o nich ani nevěděli. Dvorský je zde označován jako „vůdce jediné výhradně české sekty“, zatímco hnutí je dále označované jako „duchovní společenství“ nebo „sekta“ (Lidové noviny, 28. 3. 1996, str. 16).

²⁵ ŠTĚRBA, Martin. *Deník Aha! slaví deset let. Za tu dobu se prodalo 270 milionů výtisků* [online]. *Economia*, 2016 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/media/c1-65193280-denik-aha-slavi-10-let-za-tu-dobu-se-prodalo-270-milionu-vytisku>

V říjnu 1996 v Magazínu lidových novin v rubrice „Sekty“ vychází podrobný článek o Imanuelitech s titulkem „Sestřičky s podivným osudem“. Příspěvek se zabývá dcerami Jana Dvorského a jeho družky Lucie, kteří jsou spolu s jejich čtyřmi dcerami již přes dva roky nezvěstní. Autor popisuje osud dcer slovy: „Právě dlouhá doba skrývání, nuzoty, hladovění a zřejmě i psychického útlaku se mohla již nesmazatelně podepsat na křehkých duších“. Tímto autor pouze předpokládá, jak se dcery Dvorského cítí a to velmi explicitním způsobem.

Lidové noviny vydaly článek spojený s dopisem, který Dvorský rozeslal členům hnutí, kde je navádí k tomu, aby přestali číst jeho knihu, neboť by její čtení mohlo „přivést na mylnou cestu“ a dále nabádá ke zničení knihy. V dubnu 1997 jsou to již dva roky od doby, kdy policie začala po rodině Dvorských pátrat (Lidové noviny, 8. 4. 1997, str. 4). O měsíc později LN přicházejí s informací o tom, že Dvorský rozeslal již druhý dopis a podepsal se iniciálami P. I. A další jménem Křišťan. Policie stále neúspěšně pátrá po rodině (Lidové noviny, 13. 5. 1997, str. 3).

V roce 1999 se Dvorský snažil vrátit zpět do České republiky. Začal zjišťovat, zda se na jeho trestní stíhání vztahuje amnestie. Poté, kdy obdržel negativní odpověď, poslal žádost o milost prezidentovi republiky. Žádost, kde si Parsifal klade podmínku, že se vrátí pouze v případě, jestli nebude souzen, byla poslána jedné z členek hnutí a následně předána herečce Mileně Dvorské, matce Lucie Dvorské. Důležitou zprávou je, že hnutí Imanuelitů po letech rozpadu „opět vytvořilo malou komunitu a žijí pospolu v domku na okraji Prahy. Policie se domnívá, že Dvorský zbytek své sekty i nadále řídí.“ Dvorský v titulku dostává nový titul „český mesiáš“ (Lidové noviny, 11. 1. 1999 str. 5).

V sekci „Zpravodajství“ se v deníku Právo objevuje krátká zpráva s titulkem „Vůdce sekty Dvorský požádal Havla o milost“, která následně pokračuje slovy „Vůdce nebezpečné sekty Jan Dvorský alias Parsifal Imanuel, po kterém pátrá neúspěšně již několik let policie, požádal prezidenta Václava Havla o milost“ (Právo, 12. 1. 1999, str. 3).

Právo o dva roky později otisklo článek o místostarostovi Brna - severu a radním Jihomoravského kraje Milana Venclíka a jeho spojení s Hnutím Grálu. Ve výpisech z obchodního rejstříku se našel záznam o Venclíkovi jako členu správní rady Nadace Hnutí Grálu. Článek se následně zmiňuje o Imanuelitech a Janu Dvorském, který dokázal manipulovat se členy Hnutí Grálu. Předseda nadace Artur Zatloukal však tvrdí, že se od Imanuelitů distancovali již v roce 1992. Zde se následně objevuje zpráva o tom, že Dvorský údajně přebývá v Itálii a Rakousku. Zatloukal zdůrazňuje, že „Hnutí Grálu není sekta, ale volné společenství lidí necírkevního charakteru“ (Právo, 10. 4. 2001, str. 11). Je pozoruhodné, že se hnutí Imanuelitů dostalo i do spojení s politickou scénou.

Rubrika Styl deníku Právo přinesla rozhovor s herečkou Milenou Dvorskou o procesu s její dcerou Lucií a Parsifalem, kteří „žijí na neznámém místě v cizině“ a spolu s nimi i jejich děti. „Nejstarší vnučce, Julii, je už 15 let, Manuela, Médea a Josefie jsou mladší (...) Odešli z republiky i s dětmi neznámo kam. Strach z trestního stíhání jim ale zavřel zpáteční dveře“ (Právo, 5. 2. 2002, str. 1).

Milena Dvorská se stává hlavním tématem i médií seriózních. V dubnu roku 2007 Magazín MF DNES opublikoval profil Mileny Dvorské. Po výčtu historie herečky se autor dostává k jejímu „temnému místu života“, kdy se dcera Lucie „začátkem devadesátých let stala partnerkou vůdce sekty, který si říkal Parsifal“. „Milena Dvorská se trápí, že se nemůže stýkat s jejich dětmi a vlastně ani neví, kolik vnuků má“ (Magazín MF DNES, 26. 4. 2007). Opakovaně se jedná o krátké sdělení.

V květnu 2007 se začínají objevovat zprávy, které dávají do souvislostí Hnutí Grálu s vyšetřováním případu kuřimské kauzy. V tomto kontextu média neopomíjejí ani hnutí Imanuelitů. Jako první s touto zprávou přichází MF DNES. Jedná se však o informace postavené na vyšetřovací verze policie: „U jednoho ze známých rodiny Maueroových se našly při prohlídce knihy, které svědčí o tom, že ti lidé jsou příznivci sekty.“ Policie tak následně viní Hnutí Grálu. MF DNES dává Hnutí Grálu do souvislostí s Parsifalem Imanuelem slovy: „Členové Hnutí Grálu se už dostali do konfliktu se zákonem. Hnutí se dotýká dvanáct let starý skandál kolem Jana Ditricha Dvorského (...)“. Nedodávají již, že souvislost mezi těmito hnutími bylo již v minulosti popřeno Hnutím Grálu. Deník pak srovnává chování Dvorského s Klárou Mauerovou a jejím jednáním v případě syna Ondřeje. Na základě těchto dedukcí autoři docházejí k názoru, že „izolování dětí v rodině Maueroových připomíná praktiky typických členů sekty“. Dále doplňují citací Františka Bublana, který tvrdí, že „poznávacím znakem sekty je, že členové neposílají děti do školy.“ Příspěvek Bublana pokračuje svými zážitky při studii sekt. Spolu se Zdeňkem Vojtiškem, jehož názor se též v textu objevuje, se shodují na tom, že Hnutí Grálu nepatří mezi nebezpečné skupiny (Mladá fronta DNES, 19. 5. 2007, str. 3). Vzhledem k jazykovým prostředkům a výběru citací respondentů článek je možné řadit mezi tzv. senzační články, které však nijak nebyly podloženy fakty. Za tento článek se MF DNES o tři roky později omluvila v čísle z 21. prosince 2010²⁶.

O rok později vydává MF DNES příspěvek ke kuřimské kauze, kde Hnutí Grálu označuje jako „líheň prapodivných sekt“. Dále autorka navazuje „Že se sektářské odnože Hnutí

²⁶ [cit. 2017-05-04]. Dostupné z:

https://www.hnutigralu.cz/download/Apology_MFD_21_12_2010.pdf

Grálu přichylují k čemusi divnému, lépe řečeno zvrácenému není na našem území žádná novinka“ a doporučuje kapitolu Syn člověka z knihy „Had leze z víry“ Richarda Škvařila, „ve které se autor věnuje nebezpečím skrývajícím se v náboženských sektách i hnutích.“ (Mladá fronta DNES 9. 5. 2008, str. 6) Opět MF DNES přispívá ke stereotypizaci sekt a jistým způsobem poškozuje Hnutí Grálu.

V průběhu května 2008 je s tímto hnutím spojován vůdce sekty z Brna Jiří Adam (Lidové noviny 28. 5. 2008, str. 1) a Josef Škrla, který si vytvořil jakousi odnož Hnutí Grálu. Mluvčí hnutí Artur Zatloukal se všem těmto spojením brání: „všechny tyto kauzy nás poškozují“ (Mladá fronta DNES 25. 5. 2008, str. 4).

O měsíc později opadá zájem médií o „kuřimskou kauzu“ a Lidové noviny otiskly v rubrice Horizont podrobnější text o činnosti Dvorských, kde se objevuje věta: „Až na pokraj osobnostního zhroucení je dovedly metody vymývání mozku (brainwashingu) a indoktrinace“ (Lidové noviny 24. 9. 2008, str.11). Právě pojmy jako je vymývání mozku přidávají sektám negativní konotace. Při tom si musíme uvědomit, že příslušníci hnutí do něj vstupují ve své podstatě dobrovolně (Vojtíšek 2007, 165).

Zatímco Blesk a Aha! už týden píše o rodině Dvorských a jejich luxusním sídle v Belgii, MF DNES na titulní straně vydává podrobný článek o životě rodiny v Ostende. Článek sumíruje do logického celku všechny informace, které dosud vyšly v denících bulvárních a přidává výpovědi samotného Dvorského. Toho autor označuje jako „sekteře“ (Mladá fronta DNES 22. 1. 2009).

Na konci roku 2009 smrt herečky Mileny Dvorské jako jediné ze seriózních médií pokrývala MF DNES.

5.2 Bulvární deníky Blesk a Aha!

Až v roce 2004 se objevují o hnutí Imanuelitů zprávy v bulvárních médiích a to hlavně ve spojení s Milenou Dvorskou - matkou Lucie Dvorské. S rozsáhlým článkem přichází deník Blesk, který v něm rozebírá důvody absence Mileny Dvorské v představení Kočičí hra ve Švandově divadle. Blesk za její jednání viní psychické problémy, které vznikly před deseti lety po odchodu dcery z domu. „Dcera Lucie načila v roce 1994 neuvěřitelný příběh, který herečku připravil o veškeré iluze rodinného štěstí. Ta dlouhá story sahající až do dnešních dnů zní jako odkudsi z temnot a Dvorská se s ní zřejmě už nikdy nevyrovná.“ Tak znějí úvodní věty popisu událostí spojené s hnutím Imanuelitů. Jak jsme se již zmínili v kapitole o bulvárních médiích, i zde Blesk využívá typické výrazové prostředky pro bulvární média. Přídavná jména jako

„neuvěřitelný“ nebo obrat „zní jak odkudsi z temnot“ neimplikuje příliš důvěryhodnosti. O domech na Hořovicku Blesk píše jako o „sektářském doupěti“ a o rodině Dvorských jako o „zanedbané a zdevastované sektou“. Dozvídáme se také, že Lucie má již 5 dětí a „prý jsou vychovávány v sektě někde v Německu“ (blesk.cz 11. 7. 2004).

V rubrice Trápení v Nedělním Blesku vychází hlavní článek s titulkem „Bolavá duše Mileny Dvorské“. Úvodní odstavec začíná zvolacími větami „Na krásnou Marušku z filmu ‚Byl jednou jeden král‘ padají chmury! Nepřekonatelný půvab pohádkové princezny jako by ji i po padesáti letech trestal!“ Obsahem se článek nijak neliší od příspěvku na portálu blesk.cz doplněné o informace o zdravotní stav Mileny Dvorské. „Za její stažení z letního repertoáru mohou prý i vážnější zdravotní komplikace“ (Blesk 11. 7. 2004, str. 14).

Článek z roku 2006 z redakce Blesk se dostal na titulní stranu deníku. Opět je jeho hlavním tématem Milena Dvorská, avšak nyní je osočována ze závislosti na alkoholu a nedostatku peněz na nájem. Důvodem k tomu je její psychická situace spojená s Lucií a Parsifalem. (Blesk 15. 9. 2006, str. 1)

Do rubriky „Zlatá mládež“ v příspěvku „Měli je doma víc řezat!“ deníku Aha! pojednávajícím o dětech celebrit byla zařazena Lucie Dvorská. „Za vším stojí láska, její druh a otec čtyř dětí je totiž nechvalně proslulý ‘mesiáš’ Parsifal Imanuel. Lucii nazval Labutí pannou a tvrdil, že jsou oba předurčení vybudovat Tisícitelou říši“ (Aha! 20. 1. 2007 str. 20). Jedná se o krátký a vcelku věcně podaný odstavec.

„Tragický osud Mileny Dvorské“ se znovu rozebírá v deníku Aha! v souvislosti s návratem herečky do seriálu Letiště. Scénář seriálu z produkce stanice Prima „jí předepisuje roli, která bolestně zasahuje její raněnou duši! Hraje totiž babičku, která nemůže vídat své vnučky“ (Aha! 14. 5. 2007, str. 7).

V roce 2008 si Jan Dvorský zakládá webové stránky, kam také přispívá Lucie Dvorská. Po zveřejnění jednoho z textů proti své matce Mileně Dvorské se Parsifal opět dostává do hledáčku médií. Se zprávou přichází Aha! se senzace chtivým titulkem Dcera herečky Mileny Dvorské: Máma je alkoholička! A podtitulkem A otčím mě mlátil železným pohrabáčem (Aha! neděle, 23. 3. 2008, str. 6). Příspěvek se hlavně zabývá reakcí Mileny Dvorské na celou situaci doplněnou o přímé citace z textu Lucie.

Další senzace přichází v září 2009, kdy „Milena Dvorská poprvé viděla vnučata“ – tak zní titulek deníku Blesk a v prvním odstavci je dodatek „Ale jenom na internetu!“, kam ji umístil její zeť Jan Dvorský (Blesk 19. 9. 2008, str. 11).

Po šestnácti letech policie stále netuší, kde by se mohl skrývat Parsifal. Ten v roce 2009 podal další žádost o milost – tentokrát u Václava Klause. V dopise pro prezidenta Klause, který

otiskl deník Aha!, píše, že on i Lucie jsou „velikými nepřáteli všeho sektářského, tmářského a ohlupujícího, vystupujeme proti tomu, jak se dá“ (Aha! 8. 1. 2009, str. 10).

O týden později přichází Blesk se zprávou, že Parsifal Imanuel se ukrývá v Belgii. Nedochozí však k jeho zatčení, což si autoři textu nedokáží nijak vysvětlit. Život rodiny v Belgii je popisován následovně: „Nikdo by nespočítal, že v luxusním domě se sedmi ložnicemi, zahradou a bazénem za skoro 4000 eur měsíčně s ním a Labutí pannou žije osm jejich dětí (...) nikdo z nich nemá doklady, některé z dětí ani doklad, že se narodily. (...) Rodině údajně posluhuje několik otroků, kteří musí být k dispozici ve dne v noci (Blesk, 14. 1. 2009).“ V tomto případě Blesk neuvádí jediný zdroj, který by potvrdil tyto informace. V následujícím týdnu vycházejí zprávy pouze v bulvárních denících. Blesk a Aha! se střídají v předávání obdobných informací o výši nájmu domu, kde rodina v Belgii bydlí (Aha! 21. 1. 2009, str. 8), (Nedělní Blesk 18. 1. 2009, str. 14). Blesk se do Belgie vydal, kde Dvorský vzkázal matce Lucie, že už nikdy neuvidí svá vnoučata (Blesk 16. 1. 2009, str. 1).

Na konci roku 2009 v týdnu od 23. 12. – 30.12. každodenně vydává Blesk článek o smrti Mileny Dvorské. Titulky všech 8 příspěvků se odkazují na ten fakt, že Milena Dvorská už neuvidí svá vnoučata. Případně je rozebírán vztah mezi Lucií a její matkou „nečekaná smrt herečky Mileny Dvorské se její dcery Lucie nijak nedotkla“ (Blesk 28. 12. 2009, str. 2).

5.3 Vyhodnocení analýzy

Po zpracování výše uvedených příspěvků docházím k názoru, že u analýzy médií seriózních se jednalo převážně o věcně podané informace o hnutí Imanuelitů, avšak pouze v letech 1993-2007. Odpovídají tomu jak výrazové prostředky, tak i styl příspěvků. I když celostátní seriózní deníky využívají pojmu sekta a pouze v některých málo případech Imanuelity popisují jako hnutí, nesnaží se o přidání negativních konotací k pojmu sekta. Po roce 2007 však nastává značný zlom, kdy se do pole zájmu médií dostává Hnutí Grálu a s ním v následujících letech spojovaná „kuřimská kauza“. V tomto období se seriózní média začínají chovat obdobně jako média bulvární, neboť se snaží zaujmout senzací. Stejně jako deníky Bleska a Aha! se zaměřily na osobu Mileny Dvorské a v mnoha případech užívají obdobných jazykových prostředků jako právě bulvár. Dále je zcela zřejmé, že zatímco se LN, MF DNES a Právo začaly věnovat tématu Imanuelitů ihned po protestech na Pražském hradě a následně mapovaly situaci po celou dobu vývoje kauzy, deníky Blesk a Aha! se k tématu začaly vyjadřovat až o deset let později, v roce 2004, ve spojení s Milenou Dvorskou. Oba deníky se

zaměřily převážně na život a osud Mileny Dvorské a informace o samotném hnutí spíše kopírovaly a opakovaly ve všech svých článcích. Zajímavým faktem je, že deník Právo se k tématu Imanuelitů naposledy vyjádřil v roce 2002.

Milníkem v hnutí Imanuelitů byl rok 2009, kdy Jan Dvorský s rodinnými příslušníky vyšel z ilegality. V lednu 2009 se zvýšil i zájem médií audiovizuálních. Příspěvky o Parsifalovi vysílají na ČT 1 (25. 1. 2009, Události, zpráva 6), ČT 24 a Prima TV (26. 1. 2009, Zprávy TV Prima, zpráva 5). Vychází články v Hospodářských novinách nebo deníku Metro. O čtyři měsíce později přichází zprávy o zrušení trestního stíhání na základě rozhodnutí Okresního státního zastupitelství Praha – východ (ceskenoviny.cz, 7. 10. 2009). V roce 2010 se tématu Imanuelitů nevěnuje žádné z periodik, která jsme v analýze sledovali. Výjimku tvoří deník Aha! s titulkem „Úprk z Belgie! Majetek mají v 500 krabicích od banánů!“ (Aha! 15. 2. 2010, str. 7).

Od roku 2013, kdy se Jan Dvorský vrací zpět do České republiky, se tématu věnuje MF DNES jako jediné námi zařazené seriózní médium. V letech 2014 – 2017 se články objevují zejména v časopisech nebo na webových stránkách bulvárních novin. Téma Imanuelitů se objevuje v týdeníku Respekt, Rytmu života nebo poslední dohledatelný článek v Můj svět z 14. 3. 2017.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo poukázat, na kolik česká média přispívají ke stereotypizaci sekt na příkladu hnutí Imanuelitů. Vycházela jsem z předpokladu, že média bulvární se budou více snažit zaujmout publikum díky fascinujícím zprávám, tudíž se budou více zabývat „odpadlíky“ nebo stylem života, který v hnutí panoval. Z analýzy však vyplynulo, že se více věnovala Hnutí Grálu a jeho spojení s „kuřimskou kauzou“, vztahy Mileny Dvorské a její dcery Lucie nebo životem rodiny Dvorských v Belgii. Psaní o náboženství je často kritizováno odbornou veřejností, hlavně ze strany religionistů. Často dochází k obvinění z nedostatečné informovanosti žurnalistů a následně veřejnosti, neboť seriózní média poskytují pouze krátká a neutrální sdělení k problematice náboženských hnutí, a nebo naopak tématu využívají jako senzačního materiálu, který následně využívají pro titulní strany. Tento senzacechtivý neboli populární přístup je jedním z možných pro definování sekt. Staví tak na žurnalistických článcích v populárním tisku, kde se autoři často věnují převážně bizarním způsobům sektářského chování (Enroth 1994, 10). I když jsem vycházela z předpokladu, že na senzacechtivém základu budou stavět převážně média bulvární, není tomu tak. Postupné bulvarizaci podléhají i média seriózní, neboť se snaží o zájem ze strany publika.

Seznam použité literatury

Prameny

Lidové noviny (1993-2017)

Lidové noviny. Praha: Lidové noviny, 1988- . ISSN 0862-5921

Právo (1993-2017)

Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

Právo: nezávislé noviny. Praha - hlavní vydání. Praha: BORGIS, 1995-1996.

Právo: nezávislé noviny. Praha: Borgis, 1995- . ISSN 1211-2119.

Mladá fronta DNES (1993-2017)

Mladá fronta Dnes. Pražské vydání. Praha: MaFra, 1990- . ISSN 1210-1168.

Blesk (1993-2017)

Blesk. Praha - střední Čechy. Praha: Ringier ČR, 1999- . Dostupné také z:

<http://www.blesk.cz>.

Aha! (1993-2017)

Aha!: co nevíme my, neví nikdo!. Praha: Ebika, 2004- . ISSN 1214-8997.

Bibliografie

ABGRALL, Jean-Marie. *Mechanismus sekt*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. 253 s. ISBN 80-7184-774-7.

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BURTON, Graeme a JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001. 391 s. Studium. ISBN 80-85947-67-6.

COWAN, Douglas E., BROMLEY, David G. a VOJTÍŠEK, Zdeněk, ed. *Sekty a nová náboženství*. Překlad Jan Auský. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 222 s. ISBN 978-80-247-3163-6.

ENROTH, Ronald M. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, ©1994. 186 s. ISBN 80-85495-29-5.

HANUŠ, Jiří, ed. et al. *Náboženství v době společenských změn*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 111 s. Studie; sv. 11. ISBN 80-210-2251-5.

- HNILICA, Karel. *Stereotypy, předsudky, diskriminace: (pojmy, měření, teorie)*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 207 s. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica. Monographia, 167. ISBN 978-80-246-1776-3.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
- KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 310 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.
- LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 181 s. Religionistika; sv. 3. ISBN 80-210-1645-0.
- OSVALDOVÁ, Barbora, ed. a KOPÁČ, Radim, ed. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. 142 stran. ISBN 978-80-246-3229-2.
- PARSIFAL IMANUEL. *Syn člověka: Mesiášovo živé Slovo k všenápravě světa: Poselství Grálu 1990-1993*. Velké Popovice: Jan Dietrich Dvorský, 1993. 355 s. ISBN 80-900018-5-8.
- PŘIBYL, Stanislav. Sekty a práva I. *Dingir*. Praha: Dingir, 2004, 7(3), 74-75.
- PŘIBYL, Stanislav. Sekty a práva II. *Dingir*. Praha: Dingir, 2004, 7(4), 110-112.
- SEDLÁČKOVÁ, Lucie. *Islám v médiích: mediální reprezentace sporu o karikatury islámského proroka Mohameda v Mladé frontě DNES*. Vyd. 1. Liberec: Bor, 2010. 123 s. Jazyky a texty. ISBN 978-80-86807-65-2.
- TRTÍK, Zdeněk a VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Hnutí Grálu: nauka, historie, společenství*. Praha: Dingir, 2003. 47 s. Přednášky, studie a texty Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů. ISBN 80-86779-00-9.
- TŮMA, Jiří a HANOBIK, František. *Nová náboženská hnutí v pojetí sociální práce*. Vyd. 1. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2011. 109 s. ISBN 978-80-8132-001-9.
- VEČEŘA, Pavel. Úvod do dějin tištěných médií. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2015. 270 stran, [8] nečíslovaných stran obrazových příloh. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4178-9.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. Millennial Expectations in the Grail Movement. In: *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*. University of California Press, 2006, s. 13. ISSN 1092-6690.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. Parsifal Imanuel: Podivínský Mesiáš. *Svět* [online]. 2009(9), 52-55 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: http://www.zvojitisek.cz/dokumenty/clanky/parsifal_imanuel.pdf

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společnosti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 462 s. ISBN 80-7178-798-1.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. 1. vyd. Praha: Dingir, 1998. 137 s., [4] s. obr. příl. ISBN 80-902528-0-X.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. Praha: Beta Books, 2007. 210 s. Beletrie. ISBN 978-80-86851-64-8.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009. 460 s. Deus et gentes; sv. 14. ISBN 978-80-87127-21-6.

Internetové odkazy

AUST, Ondřej. *Lidové noviny obměňují redakci, i webu* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/lidove-noviny-obmenuji-redakci-i-webu/>

CNC. *Cncenter.cz* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <https://www.cncenter.cz/clanek/1327/historie>

HAVRÁNEK, B. *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=sekta&sti=EMPTY&where=hesla&hsustr=no>

Historie společnosti. *Maфра.cz* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.mf.cz/o-spolecnosti/historie-spolecnosti/>

Lidové noviny 1987 [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/historie-obrazem.aspx>

ŠTĚRBA, Martin. *Deník Aha! slaví deset let. Za tu dobu se prodalo 270 milionů výtisků* [online]. *Economia*, 2016 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/media/c1-65193280-denik-aha-slavi-10-let-za-tu-dobu-se-prodalo-270-milionu-vytisku>

O'COLLINS, Gerald. Syn člověka. In: *Revue Theofil* [online]. 2011, s. 2 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://revue.theofil.cz/krestanske-pojmy-detail.php?clanek=1636>

VOJTÍŠEK, Z., *Mormoni a jejich cesta k denominaci*, *Teologická reflexe* 7 (1), 2002, str. 50-65. [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.sekty.cz/www/stranky/studie/3.pdf>